

3.6 Lecke: Jelöld tudatosan – Insert technikával

*Képek forrása: <https://pixabay.com/hu/>

Írott szövegek jelölése - Insert technika (Bárdossy és mtsa, 2002)

mert...

- támogatja a koncentrált figyelem fenntartását a szöveggel való munkálkodás idején
- erősíti a rendszer- és lényeglátást a témakörhöz kapcsolódóan
- segíti az aktív szövegfeldolgozási folyamatokat
- gondolkodtat
- az aktív szövegfeldolgozással a hosszútávú memóriába rögzítést célozza
- nyomtatott, saját kézzel írt és digitális felületeken is alkalmazható

A szövegek lényegi tartalmának jelölésekkel való rögzítését valószínűleg próbáltad, gyakoroltad már. Sőt, lehet, hogy teljesen egyéni, jól bevált jelölő rendszert is kialakítottál magadnak. Még az utóbbi esetben is érdemes azonban kipróbálnod az Insert technikát.

Az alap jelölési formákat a táblázatban találod. **Első lépésként azonban minden egyes esetben készíts komplex képet a feldolgozandó anyagról, szövegről. Átlapozod, áporgeted, majd „gyors olvasással” átfutod a szöveget, hogy legyen egy alap kontextusod a tartalomról. Majd a következő, részletes és elemző olvasás idején alkalmazd az alábbi jelöléseket – kritikus olvasással viszonyulva a szöveghez:**

√	Ez az információ ismert számomra és megegyezik előzetes ismereteimmel
-	Ez az információ ellentmond vagy eltér előzetes ismereteimtől
+	Ez új információ számomra
?	Ezek az információk további kutatásra, keresésre sarkallnak

*	Erről kiegészítő, kapcsolódó információ jutott eszembe
---	--

Két dimenzióban is érdemes jelölni:

- egyrészt „makro-dimenzióban, a bekezdéseket megjelölni. Ez a visszatekintésnél, az ismétlésnél is támogatja majd a tartalmi elemek felidészését. Valamint, időhatékonyan támogatja a fókuszod szükséges irányítását a tanulandó, vagy az ismert tartalmak között.
- mondaton belül is jelölünk - mikro-dimenzió – tudatos színválasztással a jelöléseknek megfelelően: aláhúzva, karikázva, keretezve egy-egy fogalmat, adatot, évszámot, nevet, stb. Pl: pirossal a már ismert, de lényeges kulcsszavakat jelöljük, zölddel az új és lényeges szavakat, adatokat, neveket; késsel pedig a részben már ismert információkat.

A jelölések alkalmazása támogatja a koncentrált figyelem fenntartását az olvasás alatt, valamint nagymértékben hozzájárul a hosszútávú rögzítéshez. A jegyzetek, tankönyvek (amennyiben a sajátod!) kézzel történő jelölése a leghatékosabb. A jó minőségű szövegkiemelők nem fedik le a szöveget, illetve a túfilcek árnyalt, jól differenciált jelölést tesznek lehetővé.

A könyvtári kötetek esetében oldaljelölő post-itekkal alkalmazásával tudsz a módszernek megfelelően eljárni. Természetesen a mikrojelölések ott nem jöhetnek szóba, helyette a saját jegyzet készítését próbáld megvalósítani.

Egy példa a színekkel, digitális eszközzel jelölésre. A gondolkodás műveleteiről lesz szó, a tartalom hasznos lesz számodra a negyedik fejezetben. **Először fúsd át a szöveget jelölés nélkül – tájékozódó olvasás** (skipping).

Absztrakció és generalizáció¹

Az absztrakció az a kifejezési forma, mely egy adott konkrét jelenség egy-két elemének segítségével elvont, absztrakt formában ragadja meg a konkrétumot. Ez a folyamat játszódott le például az ókori írásjegyek kialakulása során: az első jelek még fákat, állatokat ábrázoltak, s ezek a konkrét képi megjelenítések egyszerűsödtek fokozatosan pár vonalból álló szimbólumokká. Ugyanez a jelenség volt megfigyelhető a modern művészet esetében is: a konkrét, képi ábrázolás helyét átvette annak absztrakt reprezentációja. De absztrakcióról fogalmi szinten is beszélhetünk, mikor egy gazdag, árnyalt jelenséget sematikus, egyszerűsített formában ragadunk meg: legnevezetesebb példája talán maga a pénz, mint absztrakció, mely egészen elvont gazdasági- és csereviszonyokat tükröz. Az absztrakció nem ugyanaz, mint a generalizáció (vagy általánosítás). Ez utóbbi következtetési forma, ami egy adott tapasztalatot (sokszor jogosulatlanul) terjeszt ki más, hasonló jelenségekre is, ezzel rokon az indukció logikai műveletével. Generalizációról beszélünk többek között a különféle előítéletek kapcsán, például: minden szőke nő buta, mikor egy-két teljesen esetleges tapasztalattól a következtetés körébe vonunk olyan tárgyakat, személyeket, eseményeket is, melyekről nincs adekvát ismeretünk. A generalizáció a gondolkodás lustasága, és kényelmesen általánosít ott is, ahol ehhez nem áll rendelkezésére elegendő ismeret a szóban forgó jelenségről, azaz a tapasztalat kimeríthetlenségének próbál gátat szabni azzal, hogy egy sematikus és sommás következtetésben elzárkózik a további megismerés elől. Olykor azonban persze hasznos segítséget nyújthat éppen a hétköznapi jelenségek körében való tájékozódáshoz, de használatához mértéktartás szükségeltetik.

Ugyanez a szöveg az alábbi módon jelölhető második olvasásnál az Insert technika szerint:

Makro szint (bekezdés, vagy mondat háttérszíne): jelöletlen az ismert, **sárga háttér a félig ismert**, **türkiz az új tartalom**.

Mikro szint (szavak betűinek színe): **piros az ismert**, **de lényeges** fogalom, kék a félig ismert **lényeges**, **zöld az ismeretlen és lényeges** fogalom. A lényeges fogalmak bekerülnek a saját jegyzetbe, ezekből tudsz pl. gondolattérképet, fűrtábrád, táblázatot, diagramot stb. készíteni.

Absztrakció és generalizáció

Az **absztrakció** az a kifejezési forma, mely egy adott konkrét jelenség egy-két elemének segítségével **elvont**, absztrakt **formában ragadja meg a konkrétumot**. Ez a folyamat játszódott le például az ókori

¹ Forrás: <https://tudasbazis.sulinet.hu/hu/szakkepzes/egeszsegnevelés/pszichologia/problemamegoldás/a-gondolkodás-műveletei>

írásjegyek kialakulása során: az első jelek még fákat, állatokat ábrázoltak, s ezek a konkrét képi megjelenítések egyszerűsödtek fokozatosan pár vonalból álló szimbólumokká. Ugyanez a jelenség volt megfigyelhető a modern művészet esetében is: a konkrét, képi ábrázolás helyét átvette annak absztrakt reprezentációja.

De absztrakcióról fogalmi szinten is beszélhetünk, mikor egy gazdag, árnyalt jelenséget sematikus, egyszerűsített formában ragadunk meg: **legnevezetesebb példája talán maga a pénz**, mint absztrakció, mely egészen elvont gazdasági- és csereviszonyokat tükröz. **Az absztrakció nem ugyanaz, mint a generalizáció (vagy általánosítás).** Ez utóbbi **következtetési forma**, ami egy adott tapasztalatot (sokszor jogosulatlanul) terjeszt ki más, hasonló jelenségekre is, ezzel **rokon az indukció logikai műveletével.** **Generalizációról** beszélünk többek között a különféle **előítéletek** kapcsán, például: minden szőke nő buta, mikor egy-két teljesen esetleges tapasztalatból a következtetés körébe vonunk olyan tárgyakat, személyeket, eseményeket is, melyekről nincs adekvát ismeretünk. **A generalizáció a gondolkodás lustasága**, és kényelmesen általánosít ott is, ahol ehhez nem áll rendelkezésére elegendő ismeret a szóban forgó jelenségről, azaz a tapasztalat kimeríthetlenségének próbál gátat szabni azzal, hogy egy sematikus és sommás következtetésben elzárkózik a további megismerés elől. Olykor azonban persze hasznos segítséget nyújthat éppen a hétköznapi jelenségek körében való tájékozódáshoz, de használatához mértéktartás szükségeltetik.

Az Insert technika alkalmazásakor a szöveg tudatos és szükségszerűen figyelmes elemzési és értelmezési folyamata támogatja a megfelelő szintű gondolkodási műveletek alkalmazását, a vizuális elemek integrálása pedig a vizuális rögzítést, ezzel megalapozva a hosszútávú tudás megszerzését.

EFOP-3.4.3 -16-2016-00014 projekt

Marunák Mária

Hatékony tanulás I. e-learning kurzus

SZTE Egyetemi Életvezetési Tanácsadó Központ

<http://www.eletv.u-szeged.hu/>

Jelen tananyag a Szegedi Tudományegyetemen készült az Európai Unió támogatásával.

Projekt azonosító: EFOP-3.4.3-16-2016-00014

Szegedi Tudományegyetem
Cím: 6720 Szeged, Dugonics tér 13.
www.u-szeged.hu
www.szechenyi2020.hu

SZÉCHENYI 2020

MAGYARORSZÁG
KORMÁNYA

Európai Unió
Európai Szociális
Alap

BEFEKTETÉS A JÖVŐBE